

КЛАСИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Данијел Дефо

**Робинсон
Крусо**

Превод Бранислава Г. Ромчевића

Наслов оригинала: *Robinson Crusoe*, by Daniel Defoe.

Наслов превода: *Робинсон Крусо*, од Данијела Дефоа.

Аутор превода: **Бранислав Г. Ромчевић.**

Друго издање (интернетско). Број примерака: отворен интернетски тираж.

Уредник, издавач и штампар: Бранислав Г. Ромчевић,
Новоградска 14, Београд.

Место и година штампања: Београд, 2017.

©2008 Бранислав Г. Ромчевић. Сва права придржава Бранислав Г. Ромчевић. Ниједан део ове публикације не сме се репродуковати, држати у систему за похрањивање, или се преносити и умножавати у било ком облику или било којим путем – електронски, механички, фотокопирањем, снимањем звука или слике, или на било који други начин, нити икако комерцијално користити – без претходне писмене сагласности Бранислава Г. Ромчевића.

Ова електронска књига је у формату ПДФ, са забраном копирања и штампања

Садржај

О писцу и књизи	4
<i>Робинсон Крусо</i>	7
Појмовник преводиочев	453

ПИСЦУ И КЊИЗИ

Данијел Дефо (1659. или 1661–1731) јесте енглески писац и новинар који се често сматра једним од отаца, ако не и првим оцем, енглеског романа. Син свећара Џемса Фоа, касније је своје презиме додао аристократско „Де“. Васпитан у вери пресвитерских отпадника од званичне енглеске цркве, Дефо је ипак више нагињао световним стварима, па се зарана почео бавити разним пословима трговачке, произвођачке и спекулативне природе. Иако предузимљив, ретко је бивао успешан, а врло често је бивао дужан, веће или мање суме. У својој двадесет четвртој години оженио се имућном Маријом Тафли и с њом изродио осморо деце. Међутим, ни женин иметак није помогао његовој срећи, тако да је чак, 1692, и затвора допао као дужник. По изласку је путовао по Енглеској и Шкотској, а затим по Европи, бавећи се различитом трговином. Вративши се, 1696, наставља с разним пословима, али почиње и да се бави новинарством, писањем памфлета, и на извештан начин да улази у политику. Може се рећи да је често, пишући, заступао политички неподобна гледишта, што га је коштало на

разне начине, од којих један беше и осуда, 1703, на казну од три дана на срамном стубу и на затвор, због сатире *Најкраћи поступак с отпадницима*. Легенда каже да је срамни стуб сразмерно лако поднео и стога што га посматрачи, са његове популарности, нису гађали незгодним предметима него цвећем. Друга легенда каже да је из затвора пуштен тако што је пристао да буде државни шпијун. Ова потоња подупрта је и његовим каснијим активностима, посебно наглашеним заговарањем уједињавања Енглеске и Шкотске 1707. У сваком случају, може се сматрати да после овога почиње његов успон у јавном животу, а посебно у новинарству и књижевности. Пуних девет година издаје политички тронедељник *Преглед догађаја у Француској*, који се поглавито бавио хроником догађаја из Рата за шпанско наслеђе. Уз политичка и сатиричка писанија, Дефо се затим почиње бавити књижевношћу, тако да од 1719. до 1724. издаје и своја најпознатија дела – *Робинсона Круса*, *Капетана Јединца*, *Пуковника Џека*, *Мол Флендерс*, и *Роксану, срећну љубавницу*. Кажу да је овај човек силовите енергије и шарена живота оставио за собом скоро 550 наслова, тако да је, без сумње, енглеска култура његов дужник. С друге стране, он је овај свет напустио доследно – не исплативши своје земаљске повериоце.

Робинсон Крусо је, по некима, први роман на енглеском језику. У њему се, реалистично, износи измишљен животопис енглеског морнара, бродоломника који је двадесет и осам година сам провео на пустом острву, наводно негде у великој морској делти јужнамеричке велике реке Оринока. Претходни пустоловни живот, усамљеност изгнанства, борба ради преживљавања, догађања с дивљацима и пиратима, Робинсонова сналажења и размишљања, чине штиво које је заувек неодољиво читаоцима свих епоха и поднебља. Онај ко тражи више, то може наћи у сусрету с умом енглеског колонизатора, умом којим је Дефо, намерно или несвесно, даривао свог јунака. Спора а достижна памет; практична религиозност што почива на детерминизму; стално морално преиспитивање које доводи до надмоћне трпељивости према другим расама и народима; парадоксално себична правичност; несмиљена упорност; јесу особине Робинсонове, особине Енглеца које су им чиниле могућним да и у далеким колонијама праве „домају далеко од домаје“.

Бранислав Г. Ромчевић

РОБИНСОН КРУСО

Глава 1. ПОЧЕТАК У ЖИВОТУ. Ја сам рођен године 1632, у граду Јорку, од ваљане породице, мада не из тога краја, пошто мој отац беше туђинац из Бремена, који се прво населио у Халу. Он је стекао знатан иметак трговином, а кад је напустио свој посао, после је живео у Јорку, одакле је оженио моју матер, чија се родбина звала Робинсон, одлична породица из тог краја, те по њима добијем име Робинсон Кројцнер; но, са уобичајеног кварења речи у Енглеској, сад нас зову – ама, сами себе зовемо и пишемо се – Крусом; а тако су ме моји другови увек звали.

Имао сам два старија брата, од којих један беше потпуковник енглеског пешадијског пука у Фландрији, којим пређе заповедаше чувени пуковник Локарт, а погибе у боју близу Денкерка, противу Шпанаца. Шта се десило с мојим другим братом, никад нисам сазнао, ништа више но што мој отац и матер сазнадоше шта се збило са мном.

Пошто бејех трећи син и необучен за било какав позив, моја глава поче се врло рано пунити скитачким мислима.

Мој отац, који беше врло стар, пружио ми је dostatну количину образовања, онолику колику, опћенито, дају учење код куће и сеоска бесплатна школа, а одредио ме је за право; но ја се не хтедох ничим задовољити доли одласком на море; а моја склоност томе вукла ме је тако јако против воље, чак и заповести, мога оца, и против свих преклињања и убеђивања моје матере и осталих пријатеља, да се чинило да има нечег кобног у тој природној жељи што изравно води погибелном животу који ће ме снаћи.

Мој отац, мудар и достојанствен човек, озбиљно ме и ваљано световаше против оног што је предвидео да ми је накана. Једног јутра, он ме позва у своју собу, за коју беше везан гихтом, па се врло ватрено са мном препирао око тог питања. Упита ме које то разлоге имам, сем пуке скитачке склоности, да бих оставио кућу очину и своју родну земљу, где могу лепо започети и где имам изгледа да се заимам марљивошћу и вредноћом, а уз лагодан и пријатан живот. Рече ми да су само људи злоудесни, или, пак, људи судбе частохлепне и узвишене, ти који крећу у пустоловине, да би се уздигли прегалаштвом и постали славни у подухватима чија је природа ван уобичајених стаза; да су све те ствари или далеко изнад мене, или далеко испод; да је мој положај средњи, или оно што би се могло назвати

горњим положајем нижег живота, за који он нађе, дуготрајним искуством, да је понајбоље стање на свету, најпогодније за срећу људску, неизложено беди и тешкоћама, труду и патњама занатлијског дела човечанства, а неометано охолошћу, обиљем, честољубљем и завишћу горњег дела човечанства. Рече ми да о срећи овог стања могу просудити на основу ове једне ствари – наиме, да је то животно стање на ком сви остали људи завиде; да краљеви често оплакују ту бедну околност што су рођени за велике ствари, и желели би да су стављени измеђ две крајности, измеђ безначајног и величајног; да мудар човек то потврђује као идеал среће кад се моли да не буде ни сирот ни богат.

Он ме замоли да обратим пажњу, па ћу вазда запазити да се животне невоље расподељују измеђ горњих и доњих делова човечанства, а да средњи положај запада најмање несрећа, и да није изложен толиким менама судбине као виши или нижи делови човечанства; ама, нису подложни толиким немирима и тескобама, било тела или душе, као они који, порочним животом, расипништвом и претеривањима, с једне стране, или рмбањем, помањкањем свагдањих потрепштина, и слабом или недовољном прехраном, с друге стране, изазивају у себи немир природним последицама свог начина живљења; да

је средњи положај животни срачунат за све врсте врлина и све врсте уживања; да су мир и обиље слушкиње средњег благостања; да уздржљивост, умереност, мир, здравље, друштвеност, све пријатне разоноде, јесу благодети што прате средњи положај животни; да на тај начин људи тихо и глатко пролазе кроз живот и удобно из њега излазе, несметени радом руку или главе, непродати у ропство ради хлеба свагдањег, ни мучени тешким околностима, које души отимају мир а телу покој; нити разјарени осећањем зависти, или скривеном помамом тежње за великим стварима; но, у лагодним околностима, благо клизећи кроз свет, и разумно кушајући сласти живљења, без горчине; осећајући да су срећни, и учећи, свакодневним искуством, да то спознају што разумније.

Потом је од мене тражио озбиљно, и на најнежнији начин, да не изигравам младића, нити да се бацам у невоље од којих ме, чини се, штите природа и положај у животу у ком сам рођен; да ми није нужда да тражим свој хлеб; да ће се он постарати за ме и настојати да ме лепо уведе у онај животни положај који ми је управо препоручивао; а да, ако не будем баш задовољан и срећан у животу, биће да је само моја судба или кривица оно што ће то спречити; и да он неће имати шта да му се пребаци, пошто је испунио своју дужност опоменувши ме против

корака који зна да ће бити на моју штету; речју, да, пошто ће он за ме учинити врло љубазне ствари ако будем остао и смирио се код куће како он светује, стога неће ни толико да учествује у мојим незгодама колико да ме иоле охрабри да одем; и да све закључи, рече ми да имам старијег брата за пример, према ком је он користио иста озбиљна убеђивања да га спречи да не иде у Низоземске ратове, али не могаше да га наговори, пошто су га његове младалачке жеље терале да побегне у војску, у којој и погибе; и мада вели да неће престати да се моли за ме, ипак ће се усудити да ми каже да ме Бог, учиним ли тај будаласта корак, неће благословити, па ћу касније имати кад да размишљам о том како сам му савет занемарио, када можда неће бити никог да ми помогне да се опоравим.

Ја опазих у овом потоњем делу његовог предавања, које збиља беше пророчанско, мада претпостављам да ни мој отац није знао да је такво – велим, опазих где му сузе цуре врло обилно низ лице, нарочито кад је говорио о мом брату што је погинуо; а да, док је говорио о том да ћу имати када да се кајем, а без иког да ми помогне, беше тако дирнут да прекиде предавање и рече ми да му је срце тако пуно да не може да ми ништа више каже.

Ја будем искрено ганут тим предавањем (а ко, збиља, и не би био?), те решим да више не мислим о одласку, но да

се скрасим код куће сходно жељи мога оца. Али авај – неколико дана све то избриса; и, укратко, да бих спречио сва даља салетања свога оца, коју недељу потом решим да тихо побегнем од њега. Међутим, нисам делао баш тако журно ко што препоручиваше првотна загрејаност моје решености; но ухватих матер у време кад помислих да је веселија него обично, па јој рекох да су ми намере тако потпуно окренуте том да видим света да се никад ни на шта нећу усредсредити с довољно решености да бих то и спровео, те је боље да ми отац да пристанак него да ме натера да без њега одем; да сад имам осамнаест година, што је прекасно да бих постао шегрт занатски или чиновник адвокатски; да сам сигуран да, и кад бих постао, не бих дослужио, но бих побегао од свог газде пре времена и отишао на море; но, ако би она попричала с мојим оцем да ме пусти на једно путовање од куће, и ако се кући вратим а да ми се то не свиде, више не бих ишао; и да ћу обећати да ћу, удвострученом вредноћом, накнадити време које сам изгубио.

Ово врло узбуди моју матер; рече ми да нема сврхе говорити с мојим оцем о неком таквом питању; да он одлично зна шта је корисно за ме а да би пристао на било шта што је толико на моју штету; и да се она чуди како могу и помислити на нешто такво после разговора који сам

водио са својим оцем, и онаквих љубазних и нежних речи које она зна да ми их је мој отац упутио; и да, укратко, ако желим да се уништим, помоћи ми нема; но могу бити сигуран да нећу добити њихов пристанак за то; да, са своје стране, она неће да тако учествује у мојој пропасти; и да ми не падне на памет да кажем да је моја мајка вољна ако мој отац није.

Мада је моја мајка одбила да то предложи мом оцу, ипак после чух да му је пренела цео тај разговор, а да јој је мој отац, пошто због тог испољи велику забринутост, рекао с уздахом: „Тај би дечак могао да буде срећан кад би остао код куће; но, оде ли од куће, биће најбеднији несрећник што је икад рођен; ја не могу за то дати пристанак.“

Ја не побегох још скоро годину дана после овога, мада, у међувремену, наставих да будем тврдоглаво глув на све предлоге да се посла прихватим, па сам се често препирао са својим оцем и матером око тога што су тако изричито противни оном за шта знају да ме на то терају моје склоности. Међутим, пошто се, једног дана, затекнем у Халу, где одем случајно, а да нисам, тог пута, имао накану да бежим; дакле, велим, пошто се тамо затекох, а пошто је један од мојих другара баш требало да отплови за Лондон на лађи свог оца, те ме наговараше (уобичајеним мамљењем помораца – да ме путовање неће ништа

коштати) да идем са њима, ја више не питах за савет ни оца ни мајку, нити им пошаљем ни гласа о томе; него, оставивши да то чују како буду могли, не тражећи благослова Божјег ни очиног, не размишљајући ни о околностима ни о последицама, и у зао час – зна Бог – првог септембра 1651, одем на лађу запућену за Лондон. Никада невоље неког младог пуστοлова, верујем, нису пре почеле ни дуже трајале од мојих. Тек што лађа изађе из Хамбера а ветар поче дувати и море се дизати на крајње застрашујући начин; а пошто ја никад пређе нисам био на мору, тело ми занемоћа неизречно а душа се престаши. Сад почнем да озбиљно размишљам о оном шта сам учинио, и како ме праведно стиже казна небеска што сам обесно напустио кућу очину и своју дужност одбацио. Сви добри савети мојих родитеља, сузе мога оца и преклињања моје матере, сад ми изнова падоше на памет; а моја савест, која још не беше достигла онај ступањ тврдоће који достиже отада, приговараше ми због презирања савета и кршења моје дужности спрам Бога и оца мога.

Цело то време олуја је јачала а море се врло високо дизало, иако ни налик оном што видех много пута отад; не, нити оном што видех који дан касније; но то беше довољно да делује на ме, који бејех тек млад морнар и никад не спознадох нешто такво. Очекивао сам да ће нас сваки вал

прогутати, и да се, кад год би лађа пропала, ко што сам ја мислио, у долац или удубину морску, више дићи нећемо; у тој агонији душе, заветовах се и одлучих много пута да ћу – буде ли то воља Божја да ми живот поштеди на овом истом путовању, будем ли икад опет ногом ступио на суву земљу – отићи право кући своме оцу и да нећу њом крочити на лађу докле будем жив; да ћу му послушати савет и да више нећу западати у овакве невоље. Сад сам јасно видео ваљаност његових запажања о средњем положају у животу, како је лагодно, како удобно он проживео све своје дане, а да никад не беше изложен бурама на мору или мукама на копну; па одлучим да ћу, као прави покајани расипник, ићи кући своме оцу.

Ове мудре и трезвене мисли истрајаше докле год је трајала олуја, па чак и неко време потом; но, сутрадан, ветар опаде те море беше мирније, па ја почнем да се мало привикавам на њ; мада целог тог дана бејаш врло озбиљан, јер сам и даље мало трпео од морске болести; а пред ноћ се време разведри, ветар сасвим престаде, те наступи чаробно вече; сунце зађе савршено јасно, и тако изађе ујутро; а с мало или нимало ветра и глатким морем, сунцем обасјаним, приказ беша, како ја помислих, најкраснији што га икад видех.

Спавао сам добро те ноћи, па више не бејох болестан од морске болести, него врло расположен док сам у чуду гледао на море, што је било тако бурно и грозно јуче а може бити тако мирно и пријатно после тако мало времена. А сад ми, да моје добре одлуке не би истрајале, приђе мој другар који ме је одмамио: „Па, Бобе,“ вели он, тапшући ме по рамену, „како си после свега? Јамчим да си се препануо ноћас, ниси ли, док је ветрић дувао?“ „То зовеш ветрићем?“ рекох ја. „То је била ужасна олуја.“ „Олуја, будалино,“ одговара он; „то зовеш олујом? Па то није било баш ништа; само је учинило да лађа боље плови и да се размахне, а ми ни пет пара не дајемо за такву олују; но си ти тек слатководни морнар, Бобе. Ајде, да направимо зделу пунча, па ћемо све то заборавити; видиш ли какво је сад чаробно време?“ Да скратим овај тужни део своје приче – отишли смо путем свих морнара; пунч буде справљен, а ја се скоро опијем од њега; и у тој обести једне ноћи утопим све своје кајање, сва своја размишљања о мом прошлом понашању, све своје одлуке гледе будућности; речју, као што је море, опадањем те олује, повратило глаткост своје површине и сигурну смиреност, тако ја, пошто прође ужурбаност мојих мисли, пошто моји страх и зазор да ме море не прогута буду заборављени, а врати се ток пређашњих жеља мојих, ја потпуно заборавим заклетве и

обећања што их учиних у својој погибли. Приметио сам неке тренутке размишљања; а озбиљне мисли су, у ствари, овда—онда настојале да се поврате; но ја их отресем и из њих се пренем као из растројства, па се предам пијењу и друштву и ускоро превладам повраћај тих напада – јербо сам их тако звао; те сам, кроз пет—шест дана, постигао тако потпуно победу над савешћу како би само пожелети могао сваки младић што се решио да не буде њоме мучен.

Међутим, за њу ми је предстојало јоште једно искушење; а провиђење, како опћенито чини у таквим случајима, беше решило да ме сасвим остави без оправдања; јер аколи ово нећу сматрати избављењем, следеће је требало да буде такво каквом би и најгоре и најокорелије хуље признале да је и опасно и милостиво.

Шестог дана којег бесмо на мору, стигнемо у Јармутско сидриште; а пошто ветар беше противан а време мирно, бесмо само мало напредовали после олује. Овде смо морали да се усидримо, па смо ту лежали, пошто ветар настави дувати противно – то јест, с југозапада – седам или осам дана, током којих много лађа из Њукасла стиже у то исто сидриште, као у заједничку луку где лађе могу сачекати ветар за улазак у реку.

Ми не бисмо, пак, ту лежали тако дуго, но бисмо с плимом ушли у реку, да ветар није тако јако дувао, а пошто

смо усидрени лежали четири—пет дана, задува баш жестоко. Међутим, пошто се рачунало да је Сидриште добро колико и лука, да је сидрено дно добро, а наша опрема за сидрење врло јака, наши људи беху безбрижни и ни најмање у страху од опасности, но су време проводили у одмору и забави, онако како се то ради на мору; али осмог дана, ујутро, ветар се појача, па су нам сви морнари радили на спуштању наших наставака јарбола, и да све сместе и склоне, да би се лађа на сидру што лакше окретала. До подне, море се збиља дигло високо, а наша лађа је урађала каштелом и заграбила неколико валова, а ми смо пар пута помислили да нам се сидро ишчупало; на шта наш капетан нареди да се избаци велико сидро, па смо се сад држали с два сидра спреда, а паламари се извукоше до горког краја.

Дотле се раздувала заиста ужасна олуја; те ја сад почех опажати страх и запањеност на лицима и самих помораца. Иако капетан беше пажљив што се тиче очувања лађе, ипак га ја чух, док је поред мене излазио из кабине и у њу улазио, како тихо каже за се, неколико пута: „Господе, смилуј нам се! Сви ћемо пропасти! Сви ћемо мањкати!“ и томе слично. Током ових првих узбуђења, ја сам био смућен и мирно сам лежао у својој кабини, која беше у потпалубљу, а не могу описати своје расположење. Тешко да сам могао опет повратити првотно кајање, које сам тако

очито погазио и на које неосетљив постадох. Мислио сам да је прошла горкост смрти и да ово неће бити ни налик оном првом. Но кад сам капетан прође поред мене, као што управо рекох, и рече да ћемо сви пропасти, ја се гадно препаднам. Изађем из кабине и погледам напоље; а никад не видех тако страشان прозор: море се дизало ко планине и ударало о нас свака два–три минута; а кад бих погледао околу, не бих ништа сем белаја око нас видео. Приметимо да су две лађе, које бежу на сидру близу нас, одсекле и бациле јарболе у море, пошто бежу преоптерећене; а наши морнари повикаше да се потопила лађа што беше усидрена око миљу испред нас. Још две лађе, отргнуте са сидра, бежу изашле из Сидришта на море, изложене свим погиплима, и то без иједног усправног јарбола. Лаке лађе најбоље су пролазиле, јер се нису толико љуљале у мору; али су се њих две–три отргле и дошле нама надомак, бежећи пред ветром само са својим сошним једром подигнутим.

Предвече, помоћник и ностромо затраже од капетана наше лађе да их пусти да одсеку предњи јарбол, што он беше врло невољан да учини; али кад му ностромо устврди да ће се лађа потопити аколи он то не дозволи, он се сагласи; а кад они одсекоше предњи јарбол, главни јарбол држао се тако лабаво и толико лађу тресао да су морали и њега одсећи и палубу рашчистити.

Свако може просудити у каквом стању, са свега тога, мора да сам ја био, који бејаш тек млађахан морнар, и који сам пређе био у онаквој препасти тек са ситнице. Међутим, ако могу изразити, са ове раздаљине, мисли које су ме спопадале у то време, био сам у десет пута већој грози ума због својих ранијих убеђења, и што сам се од њих повратио одлукама које сам обесно првотно донео, неголи због саме смрти; а ове ме, додате ужасу од олује, доведоше у стање што га никаквим речима не могу описати. Но најгоре још не беше дошло; олуја се настави са таквим бесом, да и сами поморци признадоше да никад горе нису видели. Имали смо добру лађу, али беше преоптерећена, па се ваљала у мору, тако да су поморци сваки час викали да ће се потопити. Ја сам имао предност у једном погледу – што нисам знао шта подразумевају под *потопити се* док се нисам распитао. Међутим, олуја беше тако силна, да ја видех оно што се често не виђа – капетана, нострома и неке друге, разборније од осталих, како се моле, и очекују сваког часа кад ће лађа отићи на дно. Усред ноћи, и уз све друге наше невоље, један од људи што беше сишао доле да погледа, викну да смо процурели; други рече да има четири стопе воде у штиви. Онда сви морнари буду позвани на пумпу. Кад то чух, срце ми, како помислих, замре у мени; па паднем уназад на страницу кревета где

сам седео, у својој кабини. Међутим, морнари ме дигоше и рекоше ми да ја, који пређе нисам знао ништа да радим, могу исто тако пумпати ко и свако други; на шта се ја покренем и одем до пумпе, па сам радио врло срчано. Док се ово дешавало, капетан, пошто виде неке лаке угљарице, које су, не могући да издрже олују, морале да се одвежу и да крену на море, па би нам дошле надомак, нареди да се топ опали, као знак невоље. Ја, који нисам знао шта то они намеравају, помислих да се лађа распала, или да се нека страшна ствар десила. Речју, бејаш тако згранут да падох обезнањен. Пошто ово беше време кад је свако морао на свој живот мислити, нико на ме не обрати пажњу, или на оно што се са мном збило; него други морнар приступи пумпи, па ме ногом гурну у страну и остави ме да лежим, мислећи да сам умро; и доста потраја док не дођох себи.

Ми смо радили и даље; но, пошто се вода дизала у штиви, беше очито да ће се лађа потопити; и мада невера поче мало попуштати, ипак не беше могуће да ће она пловити док не стигнемо у неку луку; те капетан настави да опаљује топове за помоћ; а нека лађа, што беше на сидру тик испред нас, усуди се да пошаље чамац да нам помогне. Уз велику опасност, чамац стиже нама надомак; али беше немогуће да се укрцамо, или да чамац лежи близу бока лађиног, док најзад, док су ти морнари веслали врло

срчано, и животе своје погубили излагали да би наше спасили, наши морнари не успеше да им преко крме уже добаце, с привезаном плутачом, па га надугачко отпусте, а они га, после много труда и погубили, ухвате, те их ми привучемо испод своје крме и сви уђемо у њихов чамац. Није вредело ни њима ни нама, пошто бесмо у чамцу, ни да помишљамо да се њине лађе домогнемо; па се сви сложимо да га пустимо да га море тера, и једино да га привеславамо ка обали што више можемо; а наш капетан им обећа, буде ли се чамац провалио на обали, да ће то надокнадити њином капетану. Па тако, делом веслан а делом теран морем, наш чамац крете на север, шеврдајући ка обали скоро све до Рта Винтертон.

Не бесмо од лађе много дуже од четврт сата, кад видесмо како тоне, а ја онда разумедох, по први пут, шта се мисли кад се каже да се лађа потапа у мору. Морам признати да сам једва очи подигао да погледам кад ми морнари рекоше да тоне; јер од часа кад ме они више ставише у чамац но што би се могло рећи да сам ја ушао у њ, моје срце беше, у ствари, замрло у мени, делимично од зорта, а делимично од ужаса ума и од мисли о ономе шта је јоште преда мном.

Док бесмо у том стању – морнари се још напрезаху за веслима да чамац доведу близу обале – видели смо (кад

бисмо, док се чамац дизао на валовима, обалу видели) много људи како трче дуж игала да нам помогну кад будемо дошли близу; но смо ми полако напредовали ка обали; нит смо могли да стигнемо до обале док, кад прођемо светионик код Винтертона, обала не скрене на запад, према Кромеру, па да копно мало сломи силу ветра. Ту уђемо и, мада не без много муке, сви безбедно изађемо на обалу, па потом пешке одемо до Јармута, где су с нама, ко с несрећним људима, поступали с великом човечношћу, па и чиновници градски, који нам доделе добре квартире, те поједини трговци и бродовласници, а буде нам дато новца довољно да се превеземо било до Лондона, било назад до Хала, већ како будемо сматрали да треба.

Да сам ја сад имао разбора да одем назад у Хал, и да одем кући, био бих срећан, а мој отац, ко у параболи нашег блаженог Спаситеља, чак би заклао дебело теле мене ради; јер је, пошто је чуо да се лађа на којој сам отишао разбила у Јармутском сидришту, дуго прошло пре но што је поуздане вести добио да се ја нисам утопио.

Но моја зла коб ме је сад гурала напред с упорношћу којој ништа не могаше одолети; и мада, неколико пута, примих гласне позиве свог разума и свог сабранијег расуда да кренем кући, ипак снаге нисам имао да то учиним. Не знам како да то зовем, нити ћу да тврдим да је то тајни

тирански закон, што нас гони да будемо оруђа свога уништења, чак и кад је оно пред нама а ми на њ срљамо отворених очију. Јамачно, ништа доли нека таква одређена неизбежна несрећа, којој мени беше немогуће да умакнем, не могаше да ме напред гура упркос мирним расуђивањима и убеђивањима мојих најтајнијих мисли, и упркос двома онако јасним подукама с каквима се сретох у свом првом покушају.

Мој друг, који пређе поможе да се очврснем и који беше син капетанов, сад беше мање горљив него ја. Када са мном проговори први пут пошто дођосмо у Јармут, што не би до два–три дана касније, јербо бесмо раздвојени у граду у неколико квартира; велим, кад ме први пут угледа, изгледало је да му се расположење променило; па ме, врло жалостива изгледа и одмахујући главом, упита како сам, а кад рече оцу ко сам и како сам на ово путовање кренуо тек пробе ради, да бих се још даље отиснуо, његов отац ми се окрете и рече врло озбиљним и забринутим гласом: „Младићу, више не треба да идеш на море; треба ово да узмеш као прост и јасан знак да нећеш бити поморац.“ „Ама, господине,“ рекох ја, „ зар ти више нећеш ићи на море?“ „То је други случај,“ рече он; „то је мој позив, па стог моја дужност; а како си ти извео ово путовање на пробу, видиш какав ти је Небо дало укус оног што можеш

да очекујеш ако будеш упоран. Можебит је нас све ово снашло због тебе, као Јона у лађи из Таршиша. Молим те,“ наставља он, „шта си ти; и чега ради си кренуо на море?“ Нато му ја испричам нешто од своје приче; после чега из њега провали нека чудна срџба. „Шта урадих,“ рече, „да такав несрећан бедник дође на моју лађу? Не бих опет ногом крочио на исту лађу с тобом ни за хиљаду фунти.“ То збиља беше, како рекох, застрањивање његовог расположења, које још беше узбуркано осећајем његова губитка, и ишло је даље од онога на шта је могао имати право. Међутим, он је после са мном разговарао врло озбиљно, и световао ме да се вратим оцу и да провиђење не доводим у искушење да ме уништи, па ми рече да могу јасно видети да је рука неба против мене. „И, младићу,“ рече он, „можеш бити сигуран у то да ћеш се, аколи се не вратиш, где год будеш ишао намерити само на невоље и разочарења, док се речи твог оца о теби не испуне.“

Ми се растанемо убрзо потом; јер ја му мало шта одговорих, и више га не видех; куда он иде, нисам знао. Што се мене тиче, пошто сам у џепу нешто пара имао, отпутујем за Лондон копном; а тамо сам, као и на путу, водио многе борбе са собом о том који правац у животу да изаберем, и да ли да идем кући или на море.

У погледу одласка кући, стид се противио најбољим поривима што ми дођоше у мисли, те ми одмах паде на памет да би ми се смејали међу комшијама, и да би ме било срамота да видим не само свог оца и мајку, но и све друге; а отуд сам отад често примећивао како је непримерена и неразумна заједничка нарав људи, нарочито омладине, гледе разлога што треба да их руководи у таквим случајевима – то јест, не стиде се да греше, а ипак се стиде да се покају; не стиде се дела због којег оправдано треба да се сматрају будалама, а стиде се обраћања, које само може учинити да буду сматрани мудрим људима.

Неко време, пак, останем у том душевном стању, несигуран које кораке да предузнем, и којим смером живота да кренем. Неодољиво опирање да кући одем и даље је трајало; а кад се мало удаљих, сећање на погубелу у којој сам био нестаде, а кад оно умину, нестаде и оно мало потицаја што сам га имао у својим жељама да се кући врнем, докле, напослетку, не отурих сасвим помисли на то и не почех се огледавати за путовањем.

Глава 2. РОПСТВО И БЕКСТВО. Онај опаки порив што ме прво однесе из куће мог оца – што ме нагна у дивље и незреле замисли да стекнем иметак, и што ме проже тим

мислима тако снажно да ме глумим учини за сваки добар савет, и за преклињања и чак наређења мога оца – велим, тај исти порив, шта год био, предочи ми најнесрећнији од свих подухвата; те се укрцам на брод запућен ка обали Африке; или, како су наши морнари то просто звали, путовање до Гвинеје.

Беше моја велика несрећа да се у свим тим пустоловинама нисам крцао ко морнар; јер бих ипак, иако бих, збиља, мало теже радио но обично, истодобно научио задатак и службу морнара код предњег јарбола, а временом би се могао оспособити за првог официра или помоћника, аколи не за капетана. А како моја судба увек беше да изаберем горе, тако учиних и овде; јер бих, пошто сам имао пара и добру одећу на леђима, на брод увек одлазио у улози центлмена; па тако на лађи нисам никаква посла имао, нити сам неки научио.

Пре свега, беше ми судбина да западнем у доста добро друштво у Лондону, што се не догађа увек тако површним и заведеним младићима какав ја тад бејех; пошто ђаво, опћенито, не пропушта да им врло рано неку замку постави; али не беше тако са мном. Прво се упознадох с капетаном лађе који је био на обали Гвинеје; пошто је тамо врло доброг успеха имао, беше решен да иде опета. Овај капетан, пошто му се свиде моја конверзација, која, у то

време, уопште не беше непријатна, и пошто чу где кажем да сам наумио да света видим, рече ми да не бих, кренем ли са њим на путовање, имао никаква трошка; био бих му менажни садруг и његов пријатељ; и ако бих ишта могао са собом понети, имао бих од тог сваку корист што би је трговина допустила; и можда бих могао доћи до неког добитка.

Ја прихватим ту понуду; па, ступивши у искрено пријатељство с овим капетаном, који беше поштен, отворен човек, одем с њим на то путовање, а понесем са собом нешто робе, на којој, несебичним поштењем свога пријатеља капетана, баш знатно зарадим; јер сам понео око 40 фунти у трицама и ситницама какве ме капетан упути да купим. Тих 40 фунти бејаш прикупио уз помоћ неких од својих рођака с којима сам се дописивао; а који, верујем, склонише мог оца, или барем мајку, да толико допринесе мојој првој пустоловини.

Ово беше једино путовање, у свим мојим пустоловинама, за које могу рећи да беше успешно, што дугујем честитости и поштењу свога пријатеља капетана; под којим, такође, стекох dostatно знање математике и правила морепловства, научих како да водим рачуна о курсу лађе, да вршим проматрање и, укратко, да схватим неке ствари које беше потребно да их морнар схвати; јер

колико је он уживао у том да ме упуту, толико сам ја уживао у том да научим; те ме, речју, то путовање учини и морнарем и трговцем; јер сам кући донео пет фунти и девет унци златне прашине у замену за своју робу, што ми у Лондону, кад се вратих, донесе скоро 300 фунти; а то ме испуни оним честољубним мислима што су отад збиља докончале моју пропаст.

Чак и на том путовању имао сам и својих недаћа; посебно, што сам био непрестано болестан, пошто ме у жестоку тропску грозницу баци претерана жега тог поднебља; јер је наше главно трговање било на обали, од ширине од 15 степени северно па чак до самог полутара.

Сад сам био спреман да будем гвинејски трговац; а пошто мој пријатељ, на моју велику несрећу, премину ускоро по свом доласку, решим да кренем на исто путовање опет, те се укрцам у исти брод, с једним што беше његов помоћник на претходном путовању, а сад лађом заповедаше. То беше најнесрећније путовање што га неки човек подузе; јер иако нисам носио ни 100 фунти од свог новостеченог богатства, тако да ми преостаде 200 фунти, које сам похранио код удове свога пријатеља, која беше врло исправна према мени, ипак западнем у грозне невоље. Прва беше ово: док је наша лађа ишла својим курсом ка Канарским Острвима, односно измеђ тих острва

и афричке обале, у сивилу јутра изненада спазимо турски брод гусарски из Салија, који нас почне гонити са свим једриљем што га могаше извесити. Ми, такође, згомиламо онолико једара колико наши крстаци могаху раширити, или наши јарболи носити, да бисмо измакли; но кад нађемо да нас брод пиратски сустиже, и да ће се с нама јамачно поравнати кроз неколико сати, спремимо се за борбу; с тим што наша лађа имаше дванаест топова, а та битанга осамнаест. Око три по подне, он се поравна са нама, а пошто сускрену, грешком, тик спрам нашег крмног бока, уместо спрам наше крме, како намераваше, ми усмеримо осам својих топова на тој страни и саспемо салву на њ, што учини да он опет скрене, пошто нам узврати ватру и сасу, такође, ватру из ручног оружја скоро двесто морнара које имаше на броду. Међутим, нама ниједан човек не беше окрзнут, јер су нам се сви морнари држали у заклону. Он се спреми да нас опет нападне, а ми да се бранимо. Међутим, пошто нам следећи пут приђе уз наш други крмни бок, он убади шездесет људи на наше палубе, који одмах навале да секу и комадају једра и снаст. Ми их салетасмо ватром из ручног оружја, кратким копљима, барутним сандучићима, и сличним, и двапут рашчистимо палубу од њих. Међутим, да скратимо овај жалосни део наше приче; пошто нам лађа би онеспособљена, и тројица

од наших морнара буду убијена, а осморица рањена, морали смо да се предамо, па нас, ко заробљенике, одвезу у Сали, луку која припада Маврима.

Поступање ком сам тамо био изложен није било тако ужасно како сам спрва зазирао; нисам био ни одведен у унутрашњост, на двор царев, ко што беху други наши људи, но ме задржа капетан брода гусарског, као своју личну награду, и учини ме својим робом, пошто бејех млад и окретан, и прикладан за његов посао. Због ове изненађујуће промене мојих прилика – од трговца до бедног роба – био сам потпуно поражен; те сам сад гледао уназад на пророчко предавање мога оца мени, да ћу бити бедан и да нећу никог имати да ми помогне, што је сад, помислих, тако успешно остварено да ми не може бити горе; јер ме је сад рука неба сустигла, те сам пропао да ми спаса нема; али, авај, ово беше тек укус јада кроз који ћу проћи, како ће се видети у наставку ове приче.

Пошто ме мој нови газда, или господар, својој кући одведе, ја сам се стог надао да ће ме повести са собом кад на море буде опет ишао, јер сам веровао да ће му, а пре а после, судба бити да га заплени неки шпански или португалски ратни брод; а да ћу ја тад бити ослобођен. Међутим, та моја нада би убрзо одузета; јер кад он оде на море, мене остави на копну, да се старам о његовој

баштици и да обављам по кући обичне робовске послове; а када се опет врну кући са свог крстарења, нареди ми да боравим у кабини, да бих се старао о лађи.

Овде нисам сновао ни о чему другом до о своме бекству, и о томе који начин да применим да бих га извео, но не нађох начина што би био могућ и у најмањој мери; не појави се ништа што би његову претпоставку учинило разумном; јер нисам имао никог коме бих то саопштио, а ко би се са мном упустио – није тамо било друга роба, ни Енглеза, Ирца, или Шкотланђанина, осим мене самог; тако да током две године, иако сам се често забављао маштањем, нисам имао ни најмањег изгледа што бодри да бих то могао спровести.

После око две године, указа се једна необична прилика, која ми поново стави у главу стару помисао да нешто покушам да се ослободим. Мој газда, пошто је боравио код куће дуже него обично а да своју лађу није опремао, што беше, како чух, због помањкања пара, стално би, пар пута недељно, а каткад и чешће, ако време беше лепо, узимао бродску пинасу и одлазио у луку да рибари; а како је увек са собом водио мене и младог Мароканца, ми смо га веома забављали, а ја се показах врло вештим у хватању рибе; толико, да би он, каткад, мене слао с неким Мавром,

једним од својих рођака, и младићем – Мароканцем, како су га звали – да му нахватам риба за обед.

Једном се деси да се, кад одосмо на рибарење по мирном јутру, диже тако густа магла да ми, мада не бесмо по лига од обале, њу изгубисмо из вида; па смо се, веслајући а да нисмо знали камо или куда, цео дан мучили, и целу следећу ноћ; а кад дође јутро, нађемо да смо одвеслали на море уместо ка обали; Међутим, опет се лепо вратимо, мада уз доста рада и нешто погибли; јер ветар ујутро поче доста јако дувати; а сви смо били врло гладни.

Но наш газда, опоменут овом незгодом, реши да се боље побрине о себи за убудуће; па, пошто је имао при руци главни чамац наше енглеске лађе што је заузео, реши да више не иде у рибарење без компаса и нешто намирница; па стога нареди дрводељи своје лађе, који такође беше роб енглески, да сагради малу кајиту, или кабину, на средини главног чамца, као ону на тегленици, с местом за стајање позади да би се крманило и повлачила шкота; и с простором напред за пар морнара, да стоје и рукују једрима. Пловио је с оним што зовемо троугластим једром; а дебљењак је прелазио преко крова кабине, која лежаше врло склоњено и ниско, а у њој беше места за њ да борави, с пар робова, и са столом за којим се једе, с неколико малих претинаца, да се у њих ставе неколике боце оног

пића које он сматра да је добро пити; и његов хлеб, пиринач и кафа.

Често смо с овим чамцем ишли у рибарење; а како ја бејех највештији да му рибу ухватим, никад није без мене ишао. Деси се да он закаже да иде у овом чамцу, било ради забаве или рибе ради, с два—три Мавра, на неки начин истакнута у том месту, а за које он припреми посебну опскрбу, па, стог, преко ноћи на чамац посла већу залиху намирница него обично; а мени нареди да спремим три мускете с прахом и оловом, које беху на његовој лађи, јер да им је намера да се мало забаве ловећи птице, као и рибарењем.

Ја све ствари спремим како је наложио, па сам ујутро чекао с опраним чамцем, с његовом заставом и заставицама подигнутим, и са свим потребним да му се гости сместе; кадли, замало, мој газда дође сам у чамац и рече ми да су његови гости одложили одлазак због неког посла што је испао, те ми наложи да с морнаром и дечаком, као и обично, изађем са чамцем и ухватим му коју рибу, јер ће пријатељи његови вечерати у његовој кући, па нареди да рибу, чим нешто ухватим, однесем његовој кући; а ја се спремим да све то извршим.

Тог часа, моје пређашње намере о избављењу долете ми у мисли, јер сад нађем да ћу вероватно располагати

лађицом; а пошто мој газда оде, наумим да се опремим не за рибарску работу, но за путовање; мада нисам знао, нит сам, пак, размишљао куда ћу крманити – било куд, само да побегнем из овог места, беше моја жеља.

Моја прва лукавштина беше да тобоже разговарам с овим Мавром, да добави у чамац штогод за нашу прехрану; јер му рекох да се не смео дрзнути да једемо од хлеба свога газде. Он рече да је то тачно; те донесе у чамац велику корпу двопека, или препеченца, и три крчага воде за пиће. Знао сам где стоји газдин сандук с боцама, које, по ознаци се видело, беху узете са неке енглеске освојене лађе, па их пренесем у чамац док Мавар беше на обали, као да су ту одраније биле нашег газде ради. Пренесем у чамац и велику груду пчелињег воска, која је тежила око по центе, са свежњем канапа или конца, секирицом, жагом, и чекићем, што нам све касније беше од велике користи, нарочито восак пчелињи, за прављење свећа. Ја на њему окушам још једну смицалицу, на коју он, такође, безазлено наседе: његово име беше Исмаило, што они изговарају Мали, или Мели; зато га ја викнем: „Мели,“ рекох, „пушке нашег газде су у чамцу; да ли би могао донети мало праха и олова? Можда можемо уловити коју алкамију (птица слична нашој угари) за себе, јер знам да залиху стрелјива држи на лађи.“ „Добро,“ вели он, „донећу нешто;“ те,

следствено, донесе велику кожну кесу, која садржаше фунту и по праха, или и више; и још једну, са оловом, која имаше пет–шест фунти, с подоста метака, и све стави у чамац. У исто време, ја бејох нашао нешто праха газдиног у великој кабини, којим напуним једну од великих боца у сандуку, која беше скоро празна, пошто преспем оно што је у њој у једну другу; те, тако опремљени свиме што је потребно, испловимо из луке да рибаримо. Тврђава, која је на улазу у луку, знала је ко смо, па на нас не обрати пажњу; а ми не бесмо више него миљу ван луке кад привукосмо своје једро и спремисмо се да рибаримо. Ветар дуваше из правца север—североисток, што беше противно мојој жељи, јербо да дуваше с југа, био сам сигуран да бих допловио до обале Шпаније, а барем бих стигао до Кадиског Залива. Но су моје одлуке биле – дувало одакле дувало, побећи ћу из тог грозног места у коме сам, а остало препустити судбини.

Пошто смо неко време рибарили а ништа нисмо ухватили – јер кад год бих рибе имао на удици, не бих их извлачио, да их он не види – ја рекох Мавру: „Не може овако; овако нам газда неће бити услужен; морамо се одаљити.“ Он се сложи, не помишљајући на зло, па, пошто беше у кљуну чамца, диже једра; а како сам ја држао кормило, усмерим чамац напоље, скоро лиг даље, а онда га

окренем у ветар, као да бих рибарио; па предам кормило дечаку и крочим напред, тамо где је Мавар, те га, правећи се да се сагињем за нешто иза њега, изненада зграбим руком око паса и начисто га избацим у море. Он одмах изрони, јер пливаше ко запушач, па ме је звао, молио да буде пуштен у чамац, рекао ми да ће преко света ићи са мном. Тако јако пливаше за чамцем да би ме врло брзи стигао, пошто беше тек мало ветра; на шта ја крочим у кабину и дохватим једну од птичарки, те је уперим у њ и рекнем му да му нисам ништа зло учинио, а буде ли миран, ништа и нећу. „Но,“ рекох, „ти довољно добро пливаш да ћеш стићи до обале, а море је мирно; помири се с тим да одеш на обалу, а ја ти зла учинити нећу; али ако дођеш близу чамца, гађаћу те у главу, јер сам решен да будем слободан.“ Ту се он окрете и отплива ка обали, а ја не сумњам да је до ње с лакоћом стигао, јербо беше одличан пливач.

Могао сам бити задовољан да сам тог Мавра узео са собом, а да сам дечака бацио у воду, али му се није смело веровати. Кад он оде, окренем се дечаку, ког су звали Зури, па му рекнем: „Зури, будеш ли ми одан, учинићу те великим човеком; но аколи нећеш погладити лице ко знак да ћеш ми одан бити,“ – то јест, да се закуне Мохамедом и брадом оца његова – „морам и тебе бацити у море.“ Дечак

ми се у лице смешио и тако безазлено говорио да нисам могао да му не верујем, па се закле да ће ми одан бити, и да ће са мном ићи преко света.

Док још бејаш на видику Мавру који је пливао, окренем чамцем право ка пучини, крећући се прилично ка приветрини, да би могли помислити да сам кренуо ка улазу у Теснац (као што се, у ствари, морало претпоставити да би учинио свако ко је при памети); јер ко би претпоставио да смо одједрили ка југу, ка истински дивљој обали, где беше сигурно да ће нас цели народи црнаца окружити својим канујима и уништити; где не можемо изаћи на обалу а да нас не растргну дивљи зверови, или, бесмилоснији, дивљаци људског рода.

Међутим, чим се увече смрачило, ја променим курс и закрманим право на југ и према истоку, скренувши мало свој курс према истоку, да бих се могао држати уз обалу; а пошто сам имао повољан, јак ветар, и глатко, мирно море, тако сам пловио да верујем да нисам, до сутрадан у три сата по подне, кад први пут копно угледах, могао бити мање од сто и педесет миља јужно од Салија; сасвим изван подручја цара мароканског, или, чак, било којег краља тамошњег, јер никакав свет не видесмо.

Међутим, такав беше зорт који сам од Мавара ухватио, и таква страховања да им не паднем у руке, да не хтедох ни

стати, ни на обалу изаћи, нити се усидрити. Ветар настави да дува повољно, док нисам тако пет дана препловио: а кад онда ветар окрете на југ, такође закључим да, и ако су ме неки од наших бродова гонили, и они ће сада одустати; те се стог усудим да приђем обали и усидрим се на ушћу једне речице, не знам какве, нити где, ни на којој ширини, у којој земљи, ком народу, или којој реци. Нити видех нити сам желео да видим икакве људе. Главна ствар коју сам желео беше вода за пиће. У ту драгу дођосмо увече, па одлучисмо да отпливамо на обалу чим се смрачи, и да истражимо тај крај; но чим се подоста смрачило, чусмо тако ужасне звуке лајања, урлања и завијања дивљих створова, од које врсте – не знадосмо, да сироти дечак беше спреман да умре од страха, па ме замоли да на обалу не идем до дањег светла. „Добро, Зури,“ рекох ја, „онда нећу; но се може десити да по дану угледамо људе, који ће бити по нас рђави колико и ти лавови.“ „Онда им дамо пушку што пуца,“ рече Зури, смејући се, „натерамо их да бегају.“ Такав енглески Зури је научио причајући с нама робовима. Међутим, обрадујем се што видим да је дечко тако весео, па му дам гутљај (из сандука с боцама нашег газде) да га још развеселим. Напоследку, савет Зуријев беше добар, и ја га прихватим. Спустимо своје мало сидро, па смо целу ноћ лежали мирно. Велим мирно, јер спавали

нисмо нимало; јер смо током два–три сата гледали голема, велика створења (нисмо знали како да их назовемо) разних врста како силазе до обале морске и хрле у воду, и ваљају се и купају да би се пријатно расхладила; а тако су одвратно завијала и дречала да збиља ништа слично никад нисам чуо.

Зури беше ужасно преплашен, а, у ствари, бејаш и ја; а још се више уплашисмо када чусмо једно од тих моћних створења где долази, пливајући, према нашем чамцу. Видети га нисмо могли, али чусмо, по његовом дувању, да је чудовишно велик и бесан звер. Зури рече да је то лав, и могло је бити тако, колико ја знам; а сироти Зури ми викну да дигнем сидро и одвеслам. „Не, Зури,“ рекнем; „можемо одрешити наш паламар, с прикаченом бовом, и отићи на море; не могу нас далеко следити.“ Тек што то рекох, а спазих тог створа (шта год да је био) на даљини од два весла, што ме поприлично изненади. Међутим, одмах крочим ка кабинским вратима, узмем пушку и опалим на њ; на шта се он одмах окрете и опет отплива ка обали.

А немогуће је описати ужасне звуке и одвратне крике и завијања што се подигоше, како на ивици копна тако и више у унутрашњости, на буку односно прасак пушке, коју ствар, имам рашта веровати, ти створови пређе не чуше. То ме убеди да нам на тој обали нема изласка на копно по

ноћи, а како се одважити на копно по дану беше, такође, друго питање; јер пасти у шаке некима од дивљака било би исто тако лоше као пасти у шаке лавова и тигрова; барем смо ми били подједнако забринути због те опасности.

Било како било, морали смо, овде или онде, изаћи на копно по воду, јер нам ни пинта не преостаде у чамцу; а питање беше када и где до ње доћи. Зури рече да ће он, пустим ли га да иде на копно с једним од крчага, наћи да ли има воде и доста ми и донети. Упитах га зашто да он иде? Зашто да ја не идем, а он да остане у чамцу? Дечак одговори с толико осећања да то учини да га заволим заувек. Вели: „Ако дивљи човечи дођу, они једу мене, ти одеш.“ „Добро, Зури,“ рекох, „ићи ћемо обојица, па ако дивљи човечи дођу, ми ћемо их побити, неће појести ниједног од нас.“ Ту ја дам Зурију комад препеченог хлеба да поједе, и гутљај из сандука с боцама нашег газде, који пређе поменух; па привучемо чамац онолико близу обали колико смо сматрали да одговара, и тако изгацамо на копно, не носећи ништа доли своје оружје и два крчага за воду.

Нисам марио да се тако удаљим да чамац изгубим из вида, плашећи се да се чамци с дивљацима не спусте низ реку; но дечак виде једно место што лежаше ниско, око једну миљу у унутрашњости, и отумара до њега, а ускоро га

видех где трчи према мени. Помислих да га гони неки дивљак, или да га устраши нека дивља звер, па потрчим напред ка њему, да му помогнем; но када му дођох ближе, видех да му нешто виси преко рамена, што беше неки створ што га је он упуцао, сличан зецу, али другачије боје и дужих ногу. Међутим, ми смо му се врло радовали, а месо му беше одлично. Али велика и радосна вест с којом Зури дође беше да ми каже да је пронашао добру воду а да није видео дивље човеке.

Међутим, после нађемо да не треба да се толико мучимо око воде, јербо мало више уз драгу у којој бесмо нађемо да је вода слатка кад се повуче плима, која је ишла само мало горе; па напунимо своје крчаге и погостимо се зецом којег је он убио, те се спремимо да кренемо, а да у том делу земље не видесмо трага неког људског бића.

Пошто сам пређе био на једном путовању до ове обале, одлично сам знао да Канарска Острва, као и Зеленортска острва, леже недалеко од обале. Но, како нисам имао инструмената да извршим осматрање, како бих сазнао на којој смо ширини, и пошто нисам тачно знао, или се бар нисам сећао, на којој су она ширини, нисам знао где да их потражимо, или кад да заплavimo на пучину ка њима; иначе бих сада могао лако наћи неко од тих острва. Међутим, надао сам се да ћу, држим ли се уз обалу док не дођем до

онога дела где Енглези тргују, наћи неки од њиних бродова у њиховом уобичајеном трговачком потхвату, који ће нам помоћи и узети нас.

По мом најбољем прорачуну, то место где сам био сада морала је бити она земља која, смештена измеђ подручја цара мароканског и црнаца, лежи пушта и ненастањена, осим дивљим зверовима; пошто су је црнци напустили и отишли даље на југ, из страха од Мавара, а Маври је не сматрају вредном настањивања због њене неплодности; а свакако да је и једни други напустише због големог броја тигрова, лавова, леопарда и других бесних створова што се тамо крију; тако да је Маври користе само за свој лов, у који иду као војска, две—три хиљаде људи одједанпут. И заиста, скоро сто миља непрекидно, на овој обали не видесмо ништа доли пушту, ненастањену земљу по дану, и не чусмо ништа доли завијања и урлања дивљих зверова по ноћи.

Пар пута, по дану, помислих да видим Пико Тенерифе, који је високи врх планине Тенерифе на Канарима, и био сам врло вољан да се одважим на пучину, у нади да ћу стићи тамо; но, пошто двапут покушах, бејах опет потеран ка обали противним ветровима, а и море беше превисоко за моју малу бродицу; па се стога решим да следим своју првотну замисао и да се држим дуж обале.

Неколико пута морао сам пристати по питку воду, пошто напустисмо ово место; једном приликом, рано ујутро, усидримо се испод једног малог рта, који беше доста висок, а пошто је плима почела, лежали смо мирно како бисмо пришли обали још ближе. Зури, чије очи беху будније него што, изгледа, моје беху, тихо ме позове и каже ми да би боље било да идемо даље од обале. „Јербо,“ вели, „погле, тамо лежи ужасна неман на обронку оног брешка, и чврсто спава. Погледах где он показује и збиља угледах ужасну неман, јер то беше грозан, велик лав. који лежаше на косини обале, у сенци дела брега, који је, у ствари, мало висео над њиме. „Зури,“ рекох, ти ћеш на обалу и убићеш га.“ Зури погледа престашено и рече: „Ја да убије! Он ме једе у једна уста!“ (мислио је да каже, у једном залагају). Међутим, ја ништа више не рекох дечаку, него му наложим да лежи мирно, а ја узмем нашу највећу пушку, која скоро беше калибра мускете, па је добрано напуним прахом и двама зрнима, те је одложим; онда још једну пушку напуним двама танадима; а трећу (јер имали смо три комада) напуним петма мањим танадима. Нанишаних што сам боље могао првом пушком да бих га у главу погодио, али он лежаше с ногом мало дигнутом изнад носа, тако да му зрна погодише ногу у колену и сломише кост. Он поскочи и спрва зарежа, али када нађе да му је нога

сломљена, паде опет; а онда се диже на три ноге и испусти најстрашнији урлик што га икад чух. Бејах мало изненађен што га нисам згодио у главу; али одмах дигнем другу пушку и, мада се он почео кретати, опалим опета и погодим га у главу, и обрадујем се кад видех да пада а да не диже велику буку, него лежи борећи се за живот. Онда се Зури окуражи и затражи да га пустим да иде на обалу. „Добро, иди,“ рекох, те дечак скочи у воду и, носећи малу пушку у једној руци, уз помоћ друге руке отплива на обалу, приближи се том створу, стави му ждрело пушке на уво и опет га погоди у главу, што га сасма докусури.

Ово нам је била ловина, али није била храна; а мени беше криво што сам потрошио три пуњења праха и олова на створа што нам ничем не користи. Међутим, Зури изјави да ће он узети неки његов део, те дође у чамац и затражи да му дам секиру. „Зашто, Зури?“ рекох ја. „Ја одсече његову главу,“ каза он. Међутим, Зури му не могаше одсећи главу, но му одсече ногу и донесе је са собом, а та је била чудовишно велика.

Ја, се, пак, сетим да би нам његова кожа можда могла, овако или онако, бити од некакве користи; те решим да му одерем кожу ако будем могао. Стога Зури и ја одемо да радимо на њему; но је Зури у том био много бољи радник, јер сам ја врло слабо знао како да то урадим. У ствари, то

нам обојици одузе цео дан, али смо кожу, напоследку, скинули с њега, раширили је на крову наше кабине, а сунце је ваљано осуши за два дана, па нам је потом служила да на њој лежимо.